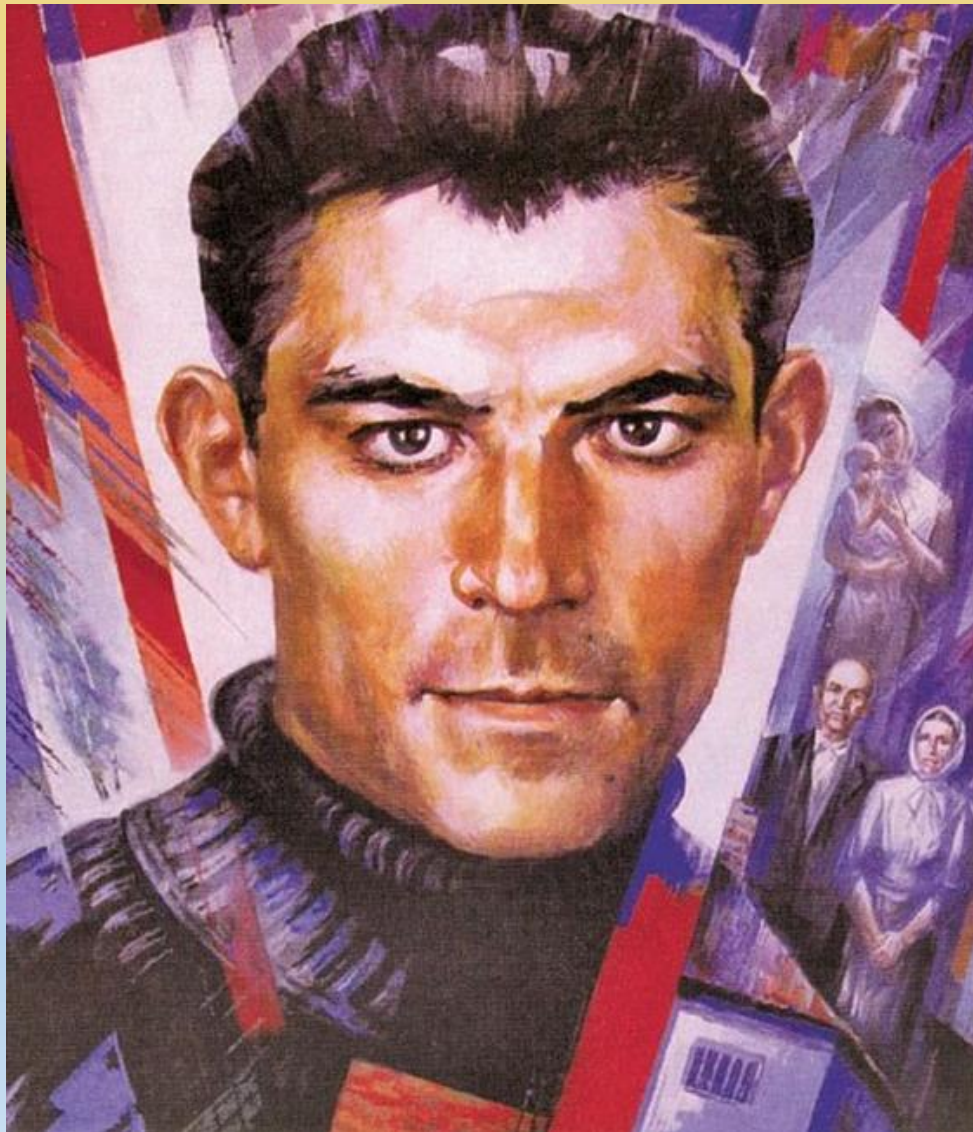

"Коли життя забране — крихт не потребую..."

Василь Семенович Стус – український поет, літературознавець, правозахисник. Народився 6 січня в 1938 році на Вінниччині в селі Рахнівка. Але ми знаємо письменника як представника Донеччини, адже коли йому було 3 роки, його батьки переїхали в Сталіно (тепер Донецьк), аби уникнути примусової колективізації. Там батько знайшов роботу на хімічному заводі, а малий Василь пішов до школи. Школу Стус закінчив зі срібною медаллю й, маючи велике бажання стати журналістом, поїхав вступати до Київського університету. Але не склалося — в університеті йому сказали, що він ще замолодий. Тож Василь повертається додому й стає студентом історико-філологічного факультету Донецького педінституту.

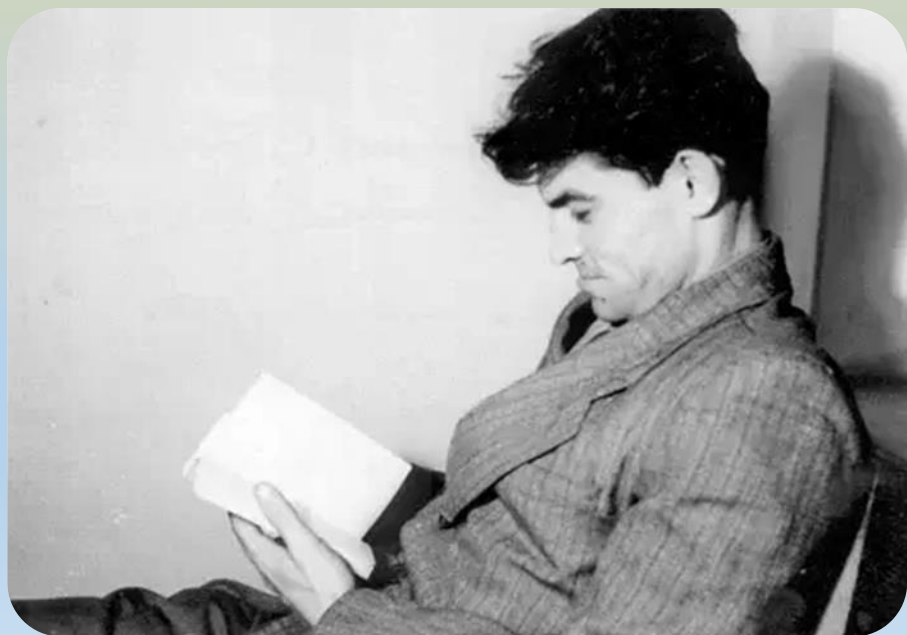

Після закінчення навчання Стус працював у сільській школі в Кіровоградській області, викладав українську мову та літературу. Згодом відслужив два роки в армії на Уралі.

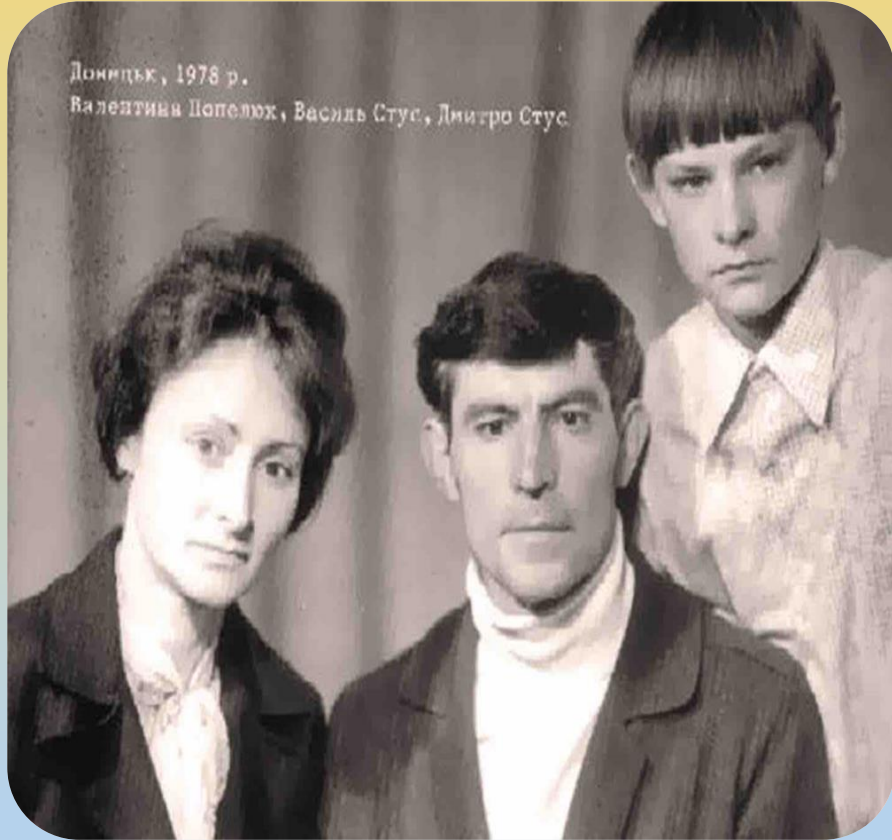
Під час навчання і служби почав писати вірші. 1959 опублікував свої перші вірші. Василь Стус чудово знав німецьку й у цей час відкрив для себе німецьких поетів Гете і Рільке та переклав близько сотні їхніх творів. Ці переклади було згодом конфісковано і втрачено.

Не цурався й тяжкої фізичної роботи — після кількох років викладання в школі Горлівки працював підземним плитовим на шахті "Октябрьська" в Донецьку.

Паралельно був літредактором газети "Соціалістичний Донбас", аж доки не вступив на курс "Теорія літератури" до аспірантури Інституту Шевченка в Києві. Тоді ж зайнявся виданням першої збірки віршів — але вона була вилучена з плану видавництва й згодом вийшла самвидавком. "Післяармійський час уже був часом поезії. Це була епоха Пастернака і — необачно велика любов до нього... Нині найбільше люблю Гете, Свідзинського, Рільке. Славні італійці (те, що знаю). Особливо — Унгаретті, Квазімодо. Ще люблю "густу" прозу — Толстого, Хемінгуея, Стефаніка, Пруста, Камю, Фолкнера...

«Поетом себе не вважаю. Маю себе за людину, що пише вірші. Деякі з них — як на мене — путящі», — згадував Стус у зверненні до свого читача в 1969.

Для Стуса настає час низки швидкоплинних робіт: кочегар, різноробочий, інженер технічної інформації в проектно-конструкторському бюро... Але також це був час інтенсивної творчої праці, він писав поезію й критику, робив переклади, були спроби писати прозу. Не дивлячись на постійні пошуки заробітку, це, певно, був найщасливіший період життя Василя Стуса — адже в 1965 році він одружується зі своїм єдиним коханням, Валентиною Попелюх. У 1966 у них народився син Дмитро, нині письменник, літературознавець, голова Всеукраїнської творчої спілки "Конгрес літераторів України" і генеральний директор Національного музею Тараса Шевченка.

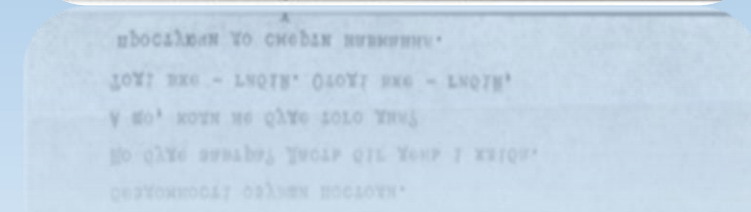
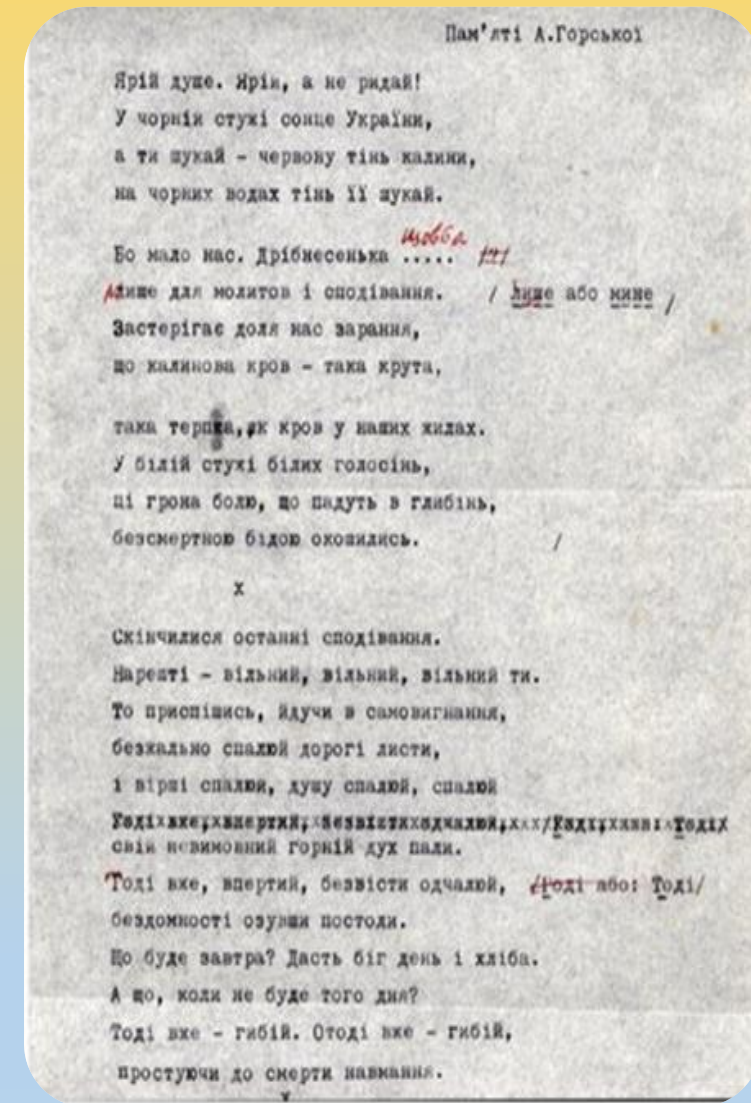
Син письменника наголошує, що проти його батька борються і сьогодні: в окупованому Донецьку угруповання "ДНР" демонтувало пам'ятну дошку на університеті, де вчився поет.

Відколи Стус став дисидентом? У відповідь на це питання дослідники його біографії згадують кілька подій. Перша з них — 4 вересня 1965 року, прем'єрний показ "Тіней забутих предків" Сергія Параджанова в кінотеатрі "Україна" в Києві, який спонтанно переріс у відверто дисидентську демонстрацію проти репресій української інтелігенції.

У залі присутня команда фільму, включно з Параджановим, журналіст В'ячеслав Чорновіл, а письменник Іван Дзюба виголошує в мікрофон: "Наступила реакція 1937 року. Зараз в Україні ведуться арешти інтелігенції — письменників, поетів, художників". Після цього Стус і Чорновіл кидають до публіки заклик: "Хто проти тиранії — встаньте!" — і самі піднімаються першими. У залі з'являється служба безпеки, кінотеатр оточують чоловіки у цивільному, розпочинаються арешти. Цей день став точкою відліку подальшої двадцятирічної епохи цензурних заборон та арештів, а для Стуса — початком його активної діяльності в шістдесятницькому русі. За цей вчинок його відраховують з аспірантури, а потім і з Державного історичного архіву, де він на той час працював.

Ще одна визначальна подія, де Стус свідомо пливе проти течії режиму, — у 1970 році він першим публічно називає убивство художниці, правозахисниці й дисидентки Алли Горської убивством. За офіційною версією слідства, її зарубав через неприязні сімейні відносини свекор (якого знайшли за кілька днів на залізничному полотні з відрізаною потягом головою), але в сімейному й дисидентському середовищі всі були переконані, що це політичне вбивство. Станом на зараз зіставлення слідчої справи та доповідних голови КДБ дає аргументовану доказову базу спланованого замаху.

Але тоді довести правду чи добитися справедливості в органах було неможливо. Тому похорон Горської в Києві перетворився на мітинг протесту проти панівного комуністичного режиму. Алла Горська була близькою подругою Стуса. Також їй він присвятив вірш "Пам'яті Алли Горської".

Василь Стус ставав дедалі помітнішою фігурою: він писав відкриті листи до Компартії, Спілки Письменників та Верховної Ради, критикуючи порушення людських прав і арешти колег. Незабаром режим арештував і його самого, перетворивши із захисника політв'язнів на ув'язненого. Уперше Василя Стуса арештували 12 січня 1972 року — тоді відбулася ціла хвиля "різдвяних" ув'язнень українських дисидентів, яка увійшла в історію під назвою "операція "Блок" або "арештована коляда". Частиною процесу стають замовні рецензії на твори Стуса від наукових співробітників Інституту літератури імені Шевченка: в них, наприклад, доктор філологічних наук Арсен Каспрук яскраво розписує "декаданс, ідейний занепад" Стуса і "оббріхування" ним радянської дійсності. Письменника майже 9 місяців утримували в слідчому ізоляторі. У результаті він отримав позбавлення волі строком на 5 років і 3 роки заслання у таборах Магадану та Мордовії за "антирадянську агітацію та пропаганду". На засланні майже всі рукописи у Стуса відбирались і знищувались.

Співкамерники дивувалися його колосальній ерудиції й обізнаності в історії, філософії, літературознавстві. Коли строк завершився, Стуса вислали у селище імені Матросова, що в Магаданській області. Там поет працював 2 роки на золотих копальнях. Звільнили його в 1979 році, але його погляди після цього не змінилися. Василь Стус написав заяву про відмову від радянського громадянства, пояснюючи, що обстоювання демократичних цінностей несумісне з радянською системою.

Коли влітку 1979 року Стус повертається з заслання до Києва, він вступає до Української Гельсінської групи правозахисників. Він відкрито виступав на захист репресованих членів групи: *"У Києві я довідався, що людей, близьких до Гельсінкської групи, репресують найбрутальнішим чином. Так, принаймні, судили Овсієнка, Горбаля, Литвина, так перегодом розправилися з Чорноволом і Розумним. Такого Києва я не хотів. Бачачи, що Група фактично лишилася напризволяще, я вступив до неї, бо просто не міг інакше. Коли життя забране — крихт не потребую... Психологічно я розумів, що тюремна брама вже відкрилася для мене, що днями вона зачиниться за мною — і зачиниться надовго. Але що я мав робити? За кордон українців не випускають, та й не дуже кортіло — за той кордон: бо хто ж тут, на Великій Україні, стане горлом обурення і протесту? Це вже доля, а долі не обирають. Отож її приймають — яка вона вже не є. А коли не приймають, тоді вона силоміць обирає нас... Але голови гнути я не збирався, бодай що б там не було. За мною стояла Україна, мій пригноблений народ, за честь котрого я мушу обставати до загину", — "З таборового зошита", 1983.*

У цей час Стус працював робочим на заводах, зокрема формувальником у ливарному цеху, на конвеєрі взуттєвого об'єднання. За ним спочатку встановлюють нагляд, а потім знов заарештовують.

На другому судовому процесі проти Василя Стуса держава призначила йому адвоката — Віктора Медведчука, нині відомого, як ексголова проросійської політичної партії "Опозиційна платформа – За життя", підозрюваного в держзраді й фігуранта обміну полоненими між Росією і Україною. То якою ж є роль Медведчука в смерті Стуса? Відомо, що після того, як Стус зустрівся із призначеним адвокатом, він намагався відмовитися від нього й захищатися самостійно. Але йому не дозволили — як пізніше не дозволили сказати останнє слово. Віктор Медведчук під час суду не просто не виконував своєї функції — захисту обвинувачуваного, він ще й сам визнав провину Василя Стуса у висунутих звинуваченнях, що взагалі протирічить концепції адвокатського захисту.

Він визнав, що всі "злочини", нібито вчинені його підзахисним, "заслужують на покарання". Але просив врахувати, що Стус, працюючи на виробництві, "виконував норму", а до того ж має низку хронічних захворювань. Такі аргументи, треба розуміти, мали пом'якшити жорстокість спущеного з Москви вироку. Історик Вахтанг Кіпіані, автор книги-дослідження "Справа Василя Стуса", яка стала широковідомою після намагання Віктора Медведчука заборонити її, називав останнього "шісткою комуністичної системи" і "одним з тих, хто розпинав поета Стуса":

В И Р О К

ІМ'ЯМ УКРАЇНСЬКОЇ РАДЯНСЬКОЇ СОЦІАЛІСТИЧНОЇ РЕСПУБЛІКИ

1980 року 2 жовтня Судова колегія в кримінальних справах
Київського міського суду в складі:

Головуючого Феценко П. І.

Народних засідателів: Михайловського П.О.
Мойсеевої Н.О.

При секретарі Ткаченко Н.Г.

З участю прокурора Аржанова П.С.

Громадського обвинувача -

З участю адвоката Медвидчука В.В.

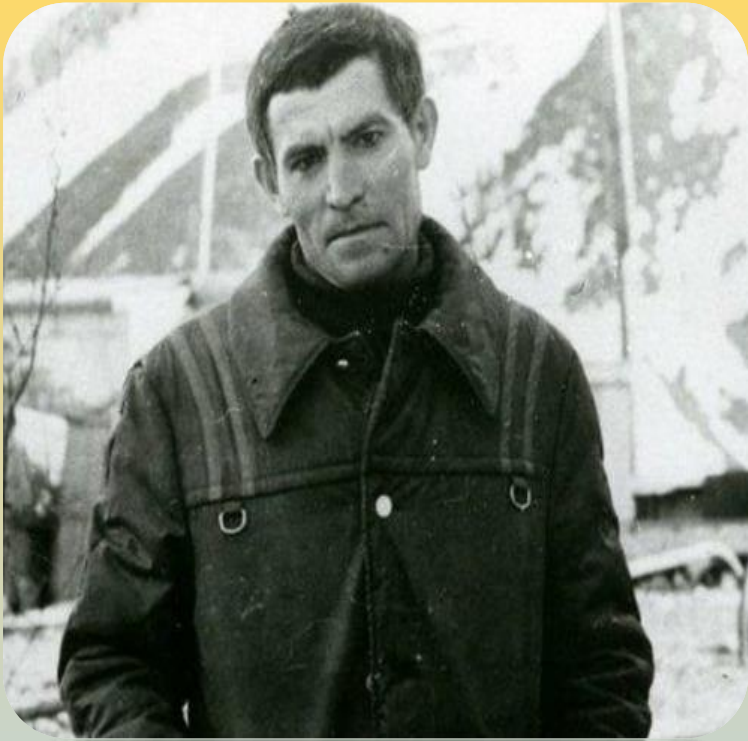
розглянула у відкритому судовому засіданні в залі суду в
місті Києві

справу про обвинувачення

Стуса Василя Семеновича 8 січня 1938 року народження, який народився в селі Рахнівка Гайсинського району Вінницької області, українця, громадянина СРСР, з вищою освітою; одруженого, що має сина 1966 року народження, судимого 7 вересня 1972 року за ст. 62 ч. I КК УРСР на 5 років позбавлення волі та 3 роки заслання мешканця м. Києва /вул. Чорнобильська 13^а кв. 94 /, до арешту працюючого робітником Київського взуттєвого об'єднання "Спорт" -

в скоєнні злочину, передбаченого ст. 62 ч. II КК УРСР, та ст.

"Медведчук, як можна зробити висновок зі справи № 5, був актором у спектаклі, режисером якого був КГБ. Де і суддя, і прокурор, і так звані свідки, і захисник були по один бік. Була поставлена мета – засудити на максимальний термін – вона була виконана. І Медведчук де-факто був асистентом КГБ у цьому процесі", — сказав Кіпіані в своєму виступі в Київському апеляційному суді, який проводив засідання щодо розгляду апеляційних скарг у справі за позовом Віктора Медведчука проти книжки "Справа Василя Стуса".

Вдруге Стуса засуджують вже на 10 років таборів суворого режиму і 5 років заслання. Термін він відбував у селі Кучино, Пермської області. Умови утримання були жахливими: постійні утиски адміністрації, заборона побачень, хвороби. Стус тримав голодівки, як протест, його на рік закривали в одиночну камеру. Але при цьому багато писав і перекладав. Приблизно 250 віршів, написаних верлібром, і 250 перекладів мали скласти книгу, названу ним "Птах душі".

Але все написане негайно конфіскувалося й доля цих текстів досі невідома. Згідно з офіційною відповіддю на запит рідних, вони знищені у зв'язку з ліквідацією табору, хоча повторно цієї інформації влада не підтвердила. До кінця свого терміну письменник не дожив: 4 вересня 1985 року Василь Стус помер у карцері, куди його кинули за те, що він читав книгу, спершись ліктями на верхні нари — це кваліфікували як "порушення режиму". Чимало свідчень про те, що Стус помер від удару по голові карцерними нарами, але офіційною причиною смерті оголосили серцеву недостатність.

Надгробок Василя Стуса
на Байковому кладовищі
в м. Києві. Автор М.Малишко.

Довгий час про смерть Василя Стуса не знали ні сім'я, ні друзі. Привезти тіло в Україну вдавалося тільки через чотири роки, адже письменник помер раніше за час, коли мав сплинути його термін ув'язнення — принаймні, такою була аргументація радянської влади. Згодом ціною великих зусиль Стуса вдалося перепоховали разом з дисидентами Олексою Тихим і Юрієм Литвином на Байковому кладовищі в Києві. Тоді на процесію, яка провела політичних в'язнів у останню путь, вийшли, за оцінкою Дмитра Стуса, "десятки тисяч людей, які чекали на морозі кілька годин", аби побачити дисидентів і віддати їм останню шану. Демонстрація набувала політичного характеру, була спонтанним, але масовим актом непокори радянській системі — над протестувальниками майоріли жовто-блакитні й навіть червоно-чорні стяги.

Манера письма Василя Стуса гармонійно поєднала українську традицію із найкращими зразками світової, особливо європейської, спадщини. Поезія Василя Стуса характеризується ліричністю, мелодійністю, її основу становить усвідомлення внутрішньої свободи, готовності до боротьби за кращу долю народу і України. Проте поступово домінуючими в творах поета стали песимістичні настрої, зневіра, породжені «соціалістичною» дійсністю. Після смерті поета в Україні видали збірки «Поезії» (1990), «Вікна в позапростір» (1992), «Золотокоса красуня» (Київ, 1992), «І край мене почує» (Київ, 1992). Говорячи про тематику його творів, неможливо оминати проблему вічності. Є у Стуса теж, як в кожної людини, роздуми про смерть. Вони розсипані по різних віршах у різних формах. Моменти песимізму, пов'язані з настроєм природи. Стус бачить дійсність без рожевих окулярів, глибоко її інтерпретує і шукає позитивної розв'язки.

Частина творів Стуса вийшла друком вже після його смерті, зокрема дивом врятовані вірші, які він надсилав на волю у листах до дружини або які, ризикуючи собою й ховаючи на тілі виносили відвідувачі інших в'язнів. Кілька сотень віршів Василя Стуса, вилучених таборовими наглядачами, в тому числі його остання збірка "Птах душі", втрачені назавжди. Це знищення письменника, фізичне, а також намагання приректи його на забуття як творця, мислителя й літератора, письменниця Оксана Забужко називає "злочином проти духа, який не має терміну давности":

Книги, що знаходяться у фонді бібліотеки

83. 349/4
У 45

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Посібник
для старшокласників
і абітурієнтів

Слово наше рідне!
Ти сьогодні зазвучало
як початок, як начало,
як озброєння всім видне,
слово наше рідне!

Павло Тичина

ВАСИЛЬ СТУС

(1938—1985)

«Як добре те, що смерті не боюсь я», «Наснилося...»,
«У порожній кімнаті...», «На колимськiм морозі калина»,
«За літописом Самовидця»

Василь Стус по праву вважається одним з найвизначніших українських поетів двадцятого століття. Творчість його міцно увійшла в історію української літератури, хоч повністю його поетичний доробок уже ніколи не стане надбанням рідного народу: не менше шестисот віршів В. Стуса було конфісковано й знищено в страшні роки його табірних страждань. Проте й та частина, якій пощастило побачити світ, дійти до читача, засвідчила його могутнє обдарування, глибокий філософський характер розум, безмежну любов до рідного краю, незламну могутність духу.

Василь Степанович Стус народився 8 січня 1938 р. в селі Рахівка Гайсинського району на Вінничині у селянській сім'ї. Після закінчення середньої школи навчався на філологічному факультеті Донецького педагогічного інституту. Вчителював на Кіровоградщині.

Писати Василь почав рано, ще в шкільні роки. «В четвертому класі щось заримував про собаку», — згадував він. Справжня поезія захопила його пізніше — «відродилася в старших класах, коли прийшла любов». І відтоді була вона вірною супутницею на всьому багатостраждальному, тернистому шляху Василя Стуса.

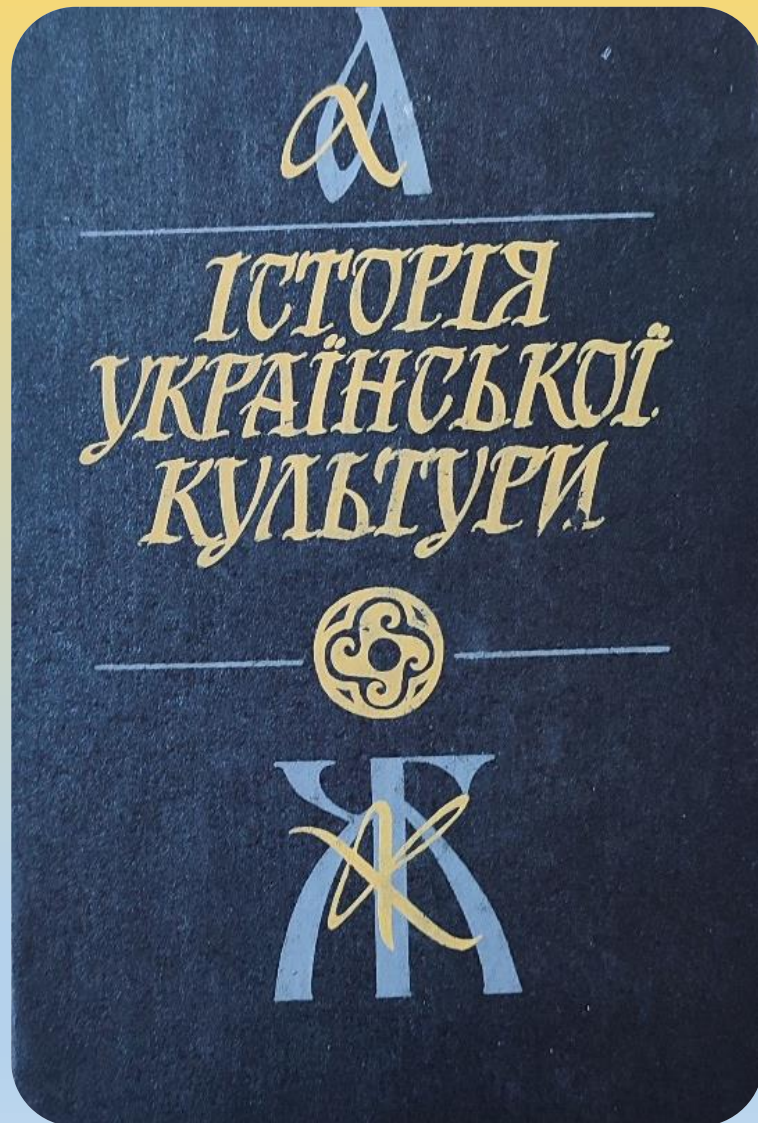
У роки вчителювання він багато працює над собою, шукає себе, власних шляхів у житті, і в цьому йому допомагає справжня, велика література. Не кажучи вже про Тараса Шевченка, з яким В. Стус пройшов усе життя, він захоплювався поезією М. Рильського й Е. Верхарна, В. Свідзінського й Б. Пастернака, німецьких поетів Й. В. Гете й Р.-М. Рільке, італійських — Унгаретті й Квазімодо, прозою Л. Толстого й В. Стефаніка, Е. Хемінгуейя й М. Пруста.

Водночас В. Стус глибоко цікавиться сучасною поезією, зокрема могутньої течії шістдесятників, яка дала таких визначних майстрів слова, як Ліна Костенко, М. Вінграновський, І. Драч, Л. Кисельов, В. Голобородько. Його вабила неординарність молодих поетів у підході до оцінки тодішньої реальності, філософська наснаженість, сміливі новаторські пошуки в галузі художньої форми.

1963 року Василь Стус вступає до аспірантури Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР, працює над дисертацією на тему «Джерела емоційності художнього твору (на матеріалі сучасної прози)». У ті роки він бага-

Українська література :
посібник для старшокласників і
абітурієнтів / За ред. М.К. Наєнка. -2-
ге вид., стер. — К.:Либідь,1996. — 368с.

У посібнику аналізуються твори,
пропонується сучасне прочитання і
розуміння класичної української літератури.

дуже шуміли за людей здоровших від Стуса, про Стуса ж усі і все мовчало, і саме це дало можливість кагебістам розправитися з ним.

Лише тепер, після смерті, стараємось віддати йому належну шану. Але чи віддамо? Чи належно оцінимо його величю духу і велич таланту? Чи піднімемось до таких вершин, щоб у всій повноті розкрити його велику душу, його великий талант і велику любов до України, до свого народу і абсолютну відданість боротьбі за найвищі ідеали людства? Оце і буде нашим випробуванням, на що ми здатні.

США

Сучасність. — 1992. — № 3. — С. 89—98.

324. **ВАСИЛЬ СТУС:**
“ЧИ Є УКРАЇНСЬКА ІНТЕЛІГЕНЦІЯ?”
(ДО 57-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ В. СТУСА)

“Думаю, або її немає взагалі, або вона все молода і все незріла. Вона втратила свою якість або ніколи її не досягала. Український інтелігент на 95 % чиновник і на 5 % патріот... Введена в систему держави, ця інтелігенція не чує жодного обов'язку перед народом, який так і не набув індивідуального обличчя... Ця інтелігенція офіціозу, прагнучи жити, простує до безславної смерті, ми, в'язні історії, — ідемо в життя (коли тільки воно прийме нас — життя, через скільки поколінь?)”

Здавалося би, з роками наближаємось до Поета. А насправді — віддаляємось, відгороджуємось частокором слів. “... У багатьох писаннях про Василя Стуса марнотратно звучується значення цього першорядного поета: хоч поезія Стуса в її складності та багатій асоціативності могла б бути стимулом для найрізноманітніших культурних досліджень, роздумів та дискусій. Стус сприймається майже біографічно — як мученик, як узагальнений символ порочності радянського колоніалізму, як “другий Шевченко” (М. Павлишин).

І справді засумніваєшся, чи є українська інтелігенція, коли читаєш кволі протести проти дій новітніх русифікаторів (навіть у Дніпропетровській області активно дють прихильники узаконення другої державної — російської — мови, а це ж поруч із Запоріжжям — історичним серцем України!), коли бачиш, як можновладці гальмують розвиток

467

Історія української культури : Зб. матеріалів і документів / За ред. С.М. Клапчука, В.Ф. Остафійчука.-

К.: Вища шк., 2000.-607 с.: с іл.

У збірнику матеріалів вміщено найголовніші матеріали і документи з історії української культури від доісторичних часів до сьогодення.

Юрій БОНДАР

«НЕ ДОХОДЯТЬ НЕНАПИСАНІ ЛИСТИ»...

Ці слова Надії Світличної дивовижно влучно прикладаються до історії творчості центрального українського поета другої половини 20 ст. Василя Стуса. Адже його листи й вірші таки дійшли до нас крізь ґрати і роки... Висунутий міжнародно громадськістю на здобуття Нобелівської премії в галузі літератури, замордований радянським режимом Поет повертається до нас з допомогою Міжнародного фонду «Відродження».

Отже, Стус не просто повертається, а дослівно врывається в сучасний літературний процес шеститомовим корпусом своєї спадщини. Адже саме наша фундація спільно з Інститутом літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України, Видавничою спілкою «Просвіта» (м. Львів) та Всеукраїнським товариством «Просвіта» ім. Т.Шевченка випустила у світ перше науково опрацьоване видання Василя Стуса. Видання складає 6-томовий корпус у 9 книг, причому це проти раніше планованих 4-х томів у 6

Проект задумувався як спроба наповнити суспільний міф Василя Стуса знанням конкретних текстів його творів. До видання увійшли поетичні твори 1958-1982 рр., що охоплюють практично весь відомий доробок митця, включно з такими відомими збірками, як «Зимові дерева» і «Палімпсести», що свого часу були видані на Заході коштом української діаспори і справили величезний вплив на духовно-інтелектуальне життя українців. Не секрет, що в тоталітарні роки зберігання цих книжок загрожувало дуже серйозними наслідками, але тепер вони стають надбанням читацької громади. Багатотомник включає також твори, які раніше не публікувалися, разом з поетичними, прозовими, драматургічними, літературознавчими, публіцистичними, перекладами, епістолярієм; у видання увійшли й унікальні вірші з неукмплектованої, точніше-незнайденої, останньої збірки «Птах душі» (1980-83).

Проект цього видання був реалізований в рамках Видавничої програми МФВ, що фінансово підтримує видання та переклади українською мовою базових творів зарубіжних авторів із суспільних та гуманітарних дисциплін, фінансує видання соціально-значущих творів українських авторів, а також підтримує створення незалежної дистрибуційної книжкової мережі в Україні. В межах Видавничої програми МФВ на партнерських засадах здійснюється забезпечення бібліотек книжками й журналами, реалізується підтримка електронних видань, а в кінці минулого року було надано суттєву допомогу бібліотекам Закарпаття, що постраждали від повені. Цього року Міжнародний фонд «Відродження» вперше в Україні підтримав створення в електронній та паперовій версіях Каталогу друкованих видань України.

Кілька слів про тих, хто своєю працею уможливив дев'ятикнижжя Стуса. Фахову текстологічну роботу, рівно ж як і непросту організаційну працю узяв на себе син письменника-Дмитро Стус. Безперечно, для нього ця праця стала виконанням його синівського обов'язку перед батьком, а, отже, працею бажаною і плеканою. Тепер можна стверджувати, що він цей обов'язок достойно і в повній мірі виконав. Копітке філологічне опрацювання розрєнних в часі й просторі рукописів поета відбувалося в середовищі високопрофесійних текстологів-науков-

рою свого часу Дмитра Стуса на роботу в Інститут літератури спеціально для виконання цієї місії. Згадаємо, що сам поет колись був аспірантом ІЛ НАНУ, звідки був звільнений тодішнім керівництвом установи; звичайно ж, не без втручання «компетентних органів». Причепі до видання люди перебували в Будинку вчителя у день презентації, яку вправно провів син поета. Цілковитою несподіванкою для присутніх стало запрошення на сцену дружини письменника-Валентини Попелюх, адже ця благодірна жінка завжди залишається в тіні. Саме її жертвою працею була збережена левова частина спадщини поета, саме вона була вірним

його другом впродовж багатьох років поневірянь радянськими в'язницями. Вцінт повна зала вітала її навісточкою щирими оплесками. Впродовж презентації, де панував сердечний, піднесений настрій, виступали десятки людей, так чи інакше причетних до долі Василя Стуса і представленого видання. Так, член Правління Міжнародного фонду «Відродження» Леонід Фінберг підкреслив важливість репрезентованого видання для духовного відродження України, яке свого часу стало одним з пріоритетів МФВ. Спогадами про поета поділився його однокласець і соратник Євген Сверстюк, про напружену працю над виданням розповів директор

видавничої спілки «Просвіта» Олександра Коваль та редактор багатотомника Катерина Шевченко. Відомий політик Анатолій Матвєнко, що доклав чимало зусиль для фінансування двох книжок видання, підкреслив, що Василь Стус встановив стандарти й вимоги до української влади, які тільки зараз починають реалізовуватися. З теплими словами на вечорі промовляли Павло Мовчан, Микола Жулинський, Василь Яременко, земляки поета з Вінниччини та багато інших небайдужих людей.

Член Наглядової ради МФВ академик Іван Дзюба став єдиним з виступаючих, котрий дав загальну фахово-філологічну оцінку видан-

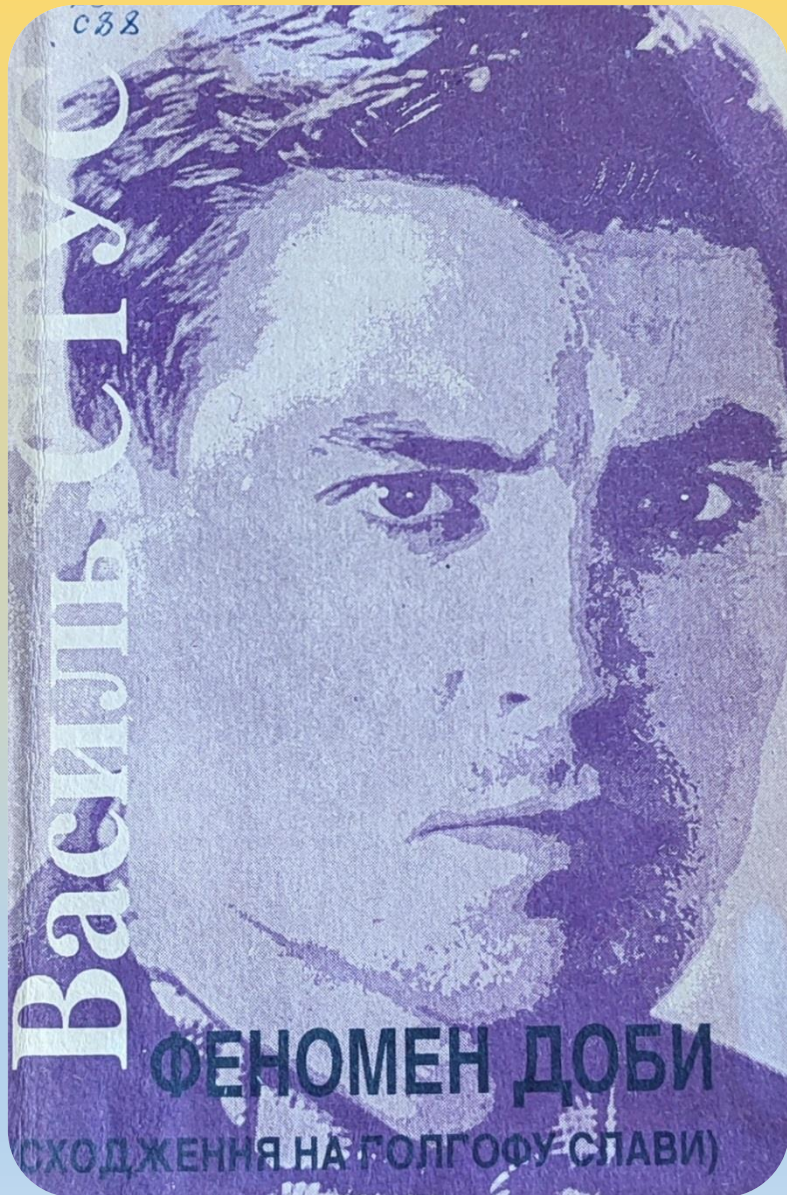

Дмитро Стус перед камерою свого батька

Двомисна камера, де перебував Василь Стус

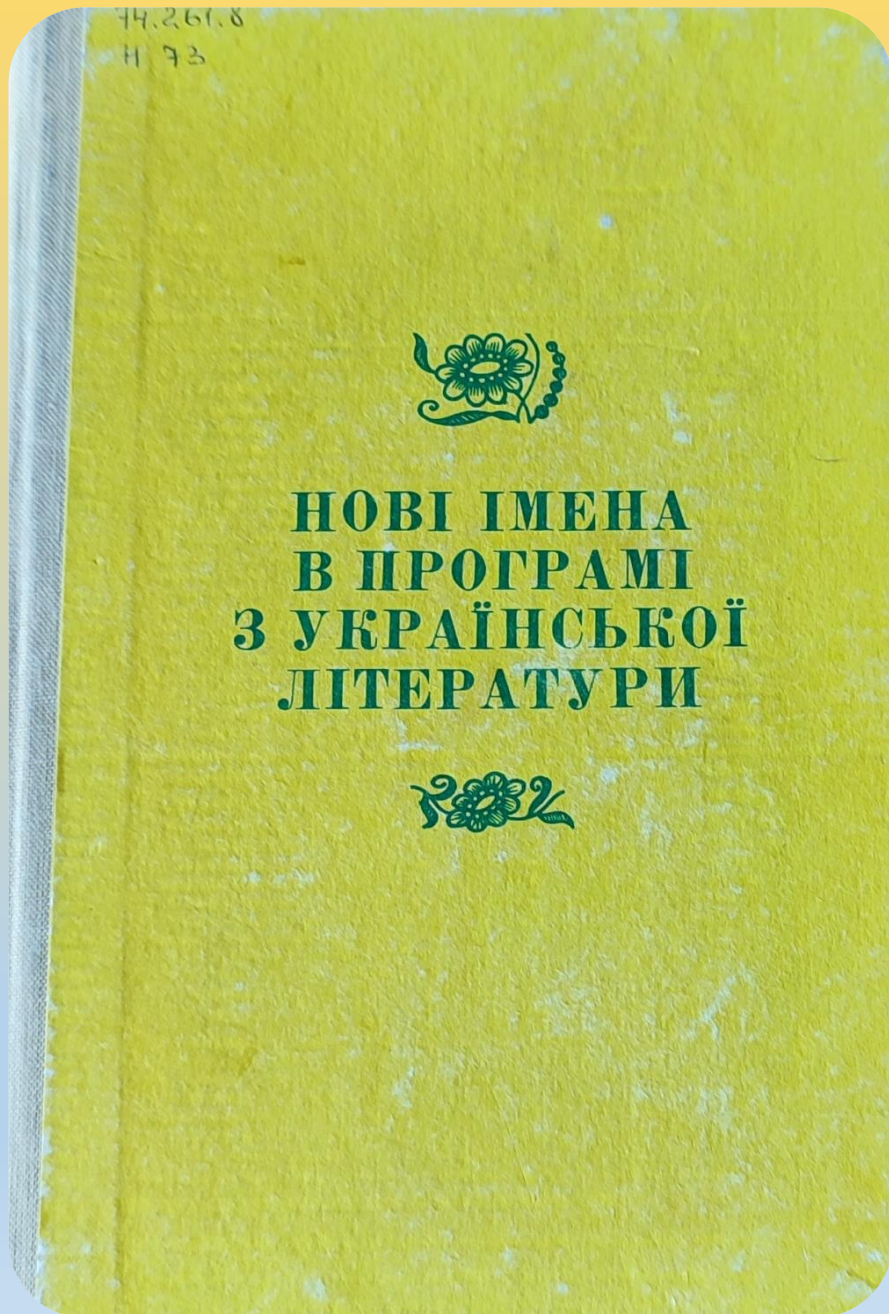
Original V. Stus, zbirka poezii "Palimpsesti". Tekst napisano suцilьno, bez rozbiwki na rjad strofi. Читач може уявити, як надскладну текстологічну роботу розшифровки тексту довелося виконати укладачам видання

Стус В. Феномен доби (сходження на Голгофу слави).- К.: Товар. «Знання» України, Видавничо-поліграф. центр «Знання».-1993.-96 с.

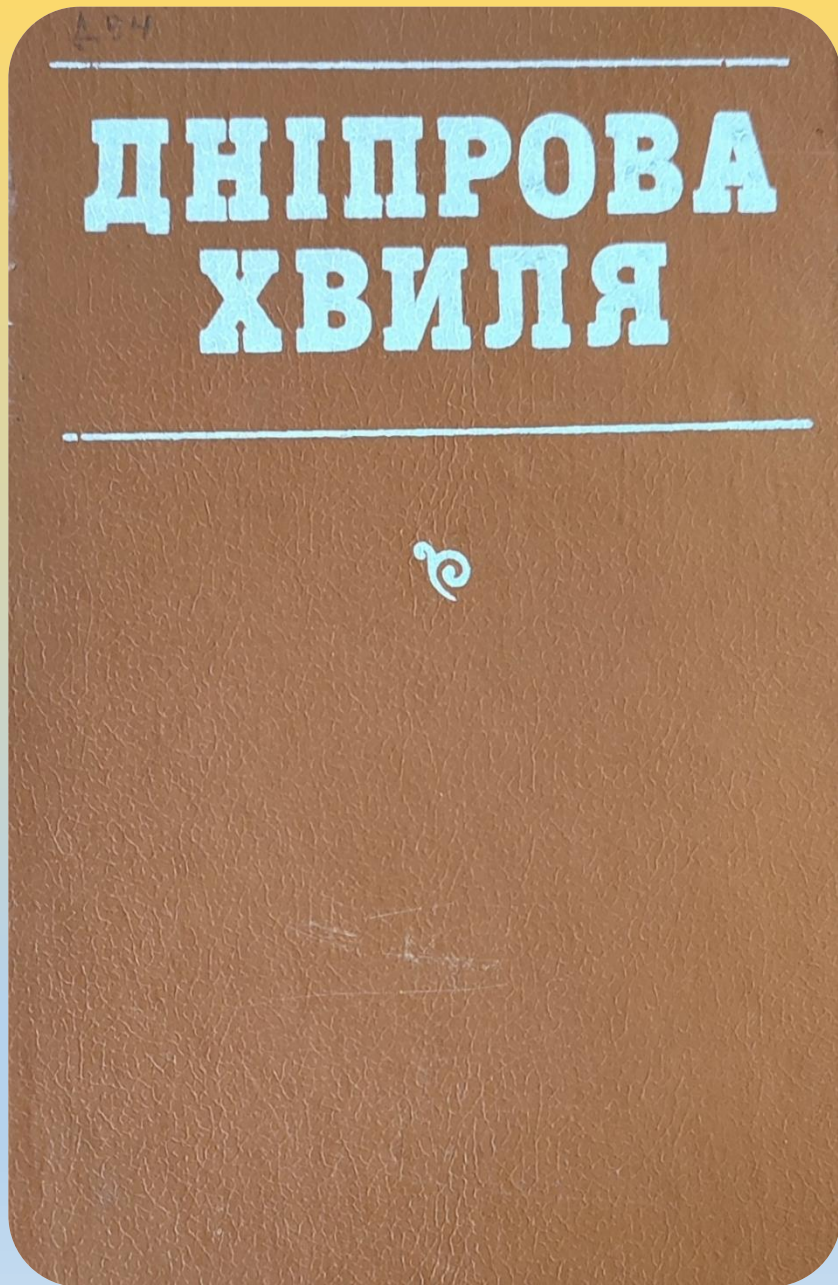
Книга «Феномен доби» написана в 1970 - 1971рр. і являє собою книгу любові і болю за трагічністю української літератури. Василь Стус описує феномен Павла Тичини, з точки зору трагедії людини в умовах тоталітарного режиму.

Такий твір міг написати лише В. Стус, одержавши в нагороду тюрми, заслання, табори, розплатившись за нього власним життям.

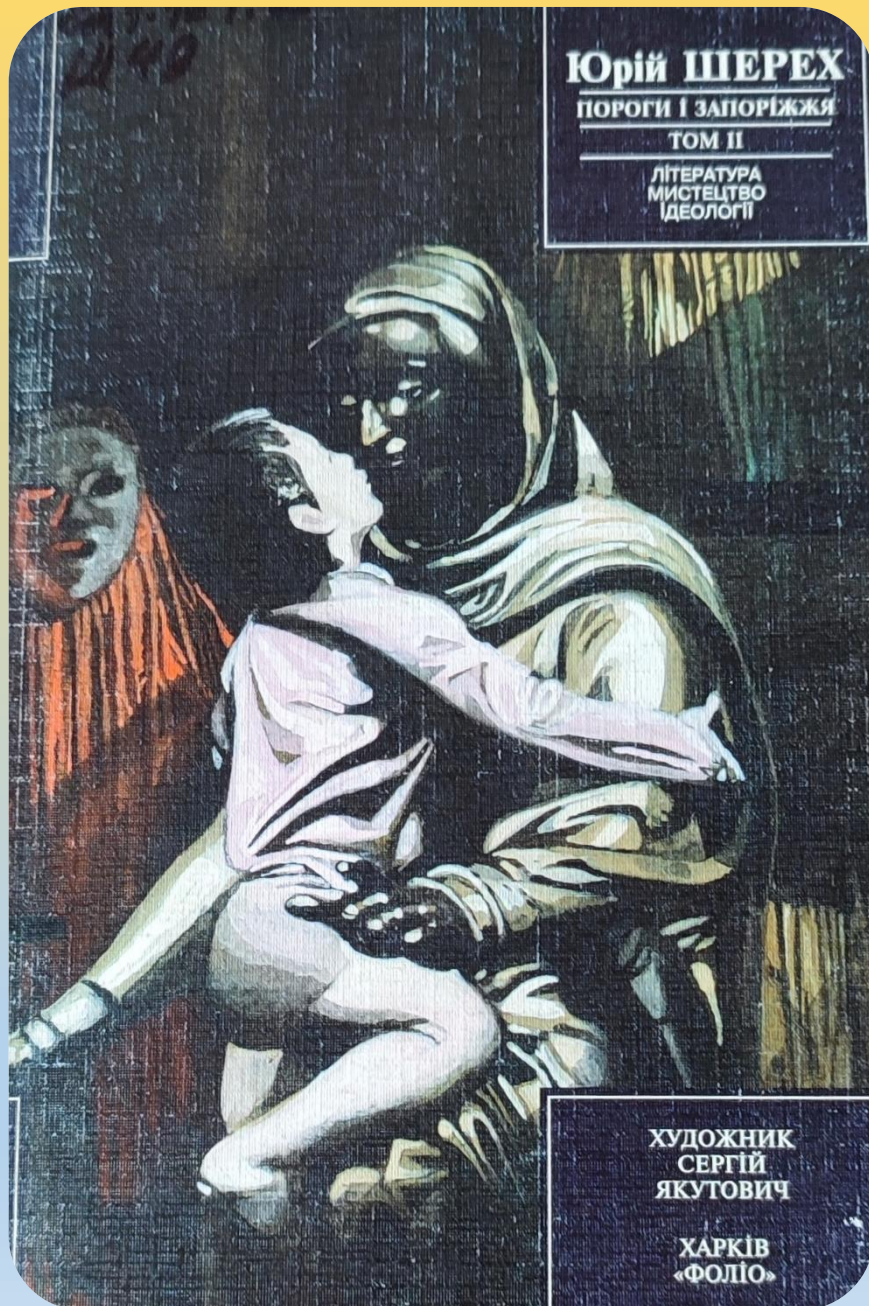
Нові імена в програмі з української літератури : посіб. для вчителя / Упоряд. В.Я.Неділько.- К .: Освіта, 1993.-351 с.

У посібнику подано твори письменників, імена яких було безпідставно вилучено з літературної спадщини. Але всі вони були справжніми патріотами України, боролися за її волю, розвиток, духовність, культуру та зазнали гонінь і переслідувань. Лише у суверенній Україні їхня творчість повернулася до життя.

Дніпрова хвиля : Хрестоматія нововведених творів до шк. програм / За ред. П.П. Кононенка.-К.: Рад. шк., 1991.-864 с.

Хрестоматія включає твори письменників, переважна більшість яких друкувалися ще в 20-30-х роках. Ввійшли до неї і шедеври тих сучасних письменників, які складають золотий фонд української літератури.

Шерех Ю. Пороги і Запоріжжя. Література. Мистецтво. Ідеології : [У 3 – х.т.] Ред. рада : В.О. Шевчук та ін.: упоряд. та прим. Р. М. Корогодського; худож. оформ.серії І.М. Гаврилюка, О.Д. Назаренко, Іл.С.Г.Якутовича; світлини І.Юрчука.

Т.2 Література. Мистецтво. Ідеології. –Х .: Фоліо, 1998.-367с. (Українська література ХХ століття).

Книга відкриває здобутки української науки і літератури ХХ століття. Письменник описує незламні сторінки нашої літератури, де Василь Стус займає одне з визначних місць.

У розділі «Трунок і трутизна про «Палімпсести» Василя Стуса» тема і ідея України проходить червоною ниткою.

ДЯКУЄМО ЗА УВАГУ